

Asia: VN/7046/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi virvoitusjuomaverosta annetun lain ja alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta sekä virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Smoothie Heaven Oy kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi otsikkoasiassa.

Luonnollisesti kannatamme sitä, että juomiseen ja syömiseen liittyviä valintoja ohjataan terveysperusteisempaan suuntaan esimerkiksi verotuksen keinoin. Verotus ei kuitenkaan saa aiheuttaa kilpailun vääristymää suhteessa tuotteisiin, joista ei kanneta ollenkaan virvoitusjuomaveroa eikä veromalli saa olla sellainen, että valvonnan puuttuessa virvoitusjuomaveron maksamiselta voi välttyä yksinkertaisesti olemalla ilmoittamatta itseään verovelvolliseksi.

Virvoitusjuomaveron vaikuttaa suuresti alan toimijoihin ja kilpailuun:

Tämän lakihankkeen tarkoituksena on kumota vuonna 2023 eduskunnassa vahvistettu virvoitusjuomavelolain muutos, jossa eduskunta rajasi virvoitusjuomaveron ulkopuolelle kaikki kahviloissa, ravintoloissa, smoothie-baareissa ja päivittäistavarakaupoissa kulutukseen luovutettavat virvoitusjuomat silloin, kun ne on myös valmistettu samassa paikassa välittömään myyntiin. Valiokuntakäsittelyssä (VaVM 43/2022 vp) asiaa perusteltiin sillä, että paikan päällä valmistettujen tuotteiden sokeripitoisuuden määrittämiseen liittyy hallinnollista hankaluutta, koska sokeripitoisuus pitää pystyä määrittämään entistä tarkemmin verotasojen määrän kasvaessa ja että veroperusteen tulisi olla selkeä. Valiokunta totesi, että myyntipaikalla valmistetun juoman, kuten smoothien, sokeripitoisuutta voi olla vaikea määrittää, koska yksittäisen tuotteen sokeripitoisuus voi vaihdella riippuen esimerkiksi raaka-aineen, kuten esimerkiksi banaanin, kypsyyssasteesta sekä

kasvuolosuhteista. Tämän vuoksi valiokunta piti perusteltuna, että pakkaamattomat juomat, jotka on valmistettu välittömään myyntiin elintarvikkeen luovutuspaikassa, rajataan veron ulkopuolelle.

Pidämme edellä esitettyä valtiovarainvaliokunnan kantaa erittäin perusteltuna. Myös Euroopan komissio kiinnitti valtiontukikäsittelyssä huomiota siihen, että pakkaamattomien virvoitusjuomien jättäminen ylempien veroluokkien ulkopuolelle vaikuttaa perustellulta, jotta välttään valmistajille aiheutuvalta hallinnolliselta lisärasitteelta. Haluamme kuitenkin tuoda esille, että jo veron piiriin kuulumisen itsessään luo hallinnollista taakkaa pakkaamattomien virvoitusjuomien myyjille, sillä se synnyttää pelkästään verotustarkoituksiin velvollisuuden mitata ja raportoida valmistettujen juomien määrää.

Komissio nosti lisäksi esille, että pakkaamattomien tuotteiden on perusteltua kuulua alimpaan veroluokkaan myös verovalvonnasta johtuvista syistä, sillä juoman sisältämän sokerin määrää koskevien täsmällisten tietojen puuttuminen voi haitata verohallinnon mahdollisuuksia määrittää, minkä veroluokan mukaan tuotetta on verotettava, sekä rajoittaa verohallinnon mahdollisuuksia harjoittaa tuloksellista verovalvontaa.

Sokerin määrää koskevan verovalvonnan haasteen lisäksi paikan päällä valmistettujen juomien verotukseen liittyy erittäin suuria verovalvonnan haasteita jo pelkästään sen vuoksi, että kyseessä on oma-aloitteinen vero. Toimme lausunnossamme vuoden 2023 lainmuutoksen yhteydessä esiin sen, että verovalvonnan osalta esityksessä ei kiinnitetty lainkaan huomiota siihen, miten ylipäättään valvotaan verovelvollisuuden piiriin kuulumista. Koska kyseessä on vain tiettyä toimialaa koskeva erityinen verovelvollisuus, tulisi tasapuolisen kilpailutilanteen varmistamiseksi erityisen tarkasti valvoa sitä, että kaikki lain perusteella verovelvollisuuden piiriin kuuluvat toimijat tunnistetaan asianmukaisesti. Meillä on ollut jo viimeisen 10 vuoden ajan sellainen kuva, että kahvila- ja ravintola-ala on ollut yleisesti siinä käsityksessä, että virvoitusjuomaveroa ei kanneta kahvila- ja ravintolatoiminnassa tai verovelvolliset eivät ole ainakaan oma-aloitteisesti ilmoittautuneet virvoitusjuomaverovelvollisiksi. Verohallinto ylläpitää listaa virvoitusjuomaverovelvollisista ja pientuottajista, joiden ei tule suorittaa virvoitusjuomaveroa. Olemme nähneet listaukset, ja käsityksemme mukaan lisäksemme ei ole juurikaan muita virvoitusjuomaverovelvollisia, kahvila-, mehubaari- ja ravintolatoiminnassa smoothieita heti juotavaksi ja myyntiin valmistavia yrityksiä. Satunnaisina vuosina on yrityksiä ilmoittautunut pientuottajiksi, vaikka jokaisesta myydystä smoothiesta tulisi ilmoittautua vähintäänkin pientuottajaksi ja seurata myytyjen smoothieiden määrää päivittäin. Käsittääksemme verovalvonta ei ole toteutunut sen osalta, että kaikki samalla alalla toimivat katsottaisiin virvoitusjuomaverovelvollisiksi, tai yritykset olisivat lain vaatimalla tavalla ilmoittautuneet pientuottajiksi. Virvoitusjuomaveron maksamiselta on voinut välttyä yksinkertaisesti olemalla ilmoittamatta itseään verovelvolliseksi.

Nostamme esille sen, että valtiontukisääntöjen tarkoituksena on estää kilpailun vääristyminen. Tästä näkökulmasta pidämme huolestuttavana sitä, ettei myöskään nyt lausuntokierroksella olevassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi mainita mitään verovalvonnan toteutumisen varmistamisesta. Lain kirjaimen tasolla neutraalilta vaikuttava sääntely voi johtaa kilpailun vääristymiseen, jos lain noudattamista ei tosiasiallisesti valvota. Jos pakkaamattomien virvoitusjuomien valmistajien kuulumista verovelvollisten piiriin ei valvota, eivät pakkaamattomat tuotteet tosiasiallisesti ole komission

edellyttämällä tavalla samassa asemassa muiden virvoitusjuomien kanssa. Erityisesti myöskään tällöin pakkaamattomien virvoitusjuomien valmistajat, joita voidaan pitää toistensa suorina kilpailijoina, eivät ole keskenään tasavertaisessa asemassa. Ne harvat toimijat, jotka kuuluvat virvoitusjuomaverovelvollisten rekisteriin joko omasta aloitteesta tai verovalvonnan seurauksena, kantavat virvoitusjuomaveron muodossa kustannuksia, joita kilpailijat eivät kannan.

Myös Finn Spring Oy on tuonut lausunnossaan hyvin esiin merkittävät ongelmat ja tulkinnanvaraisuudet pakkaamattomien tuotteiden verotuksen ja verovalvonnan osalta, esimerkiksi ravintolassa tarjoiltavaan maustamattomaan, hiilihapotettuun ja esimerkiksi hedelmillä tai yrteillä maustettuun veteen liittyen. Kuten edellä olemme kuvanneet, kahvilatoiminnassa smoothieiden verotus on ollut pitkään epätasaista ja luonut merkittävää kilpailun vääristymää, koska verotuksen toteutumista ei valvota riittävästi.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi arvioidaan, että kokonaisvaikutukset kotimaiseen juomateollisuuteen jäisivät pieniksi. Haluamme nostaa esille, että edellä kuvattujen verovalvonnan ongelmien takia vaikutukset kohdistuvat pakkaamattomien juomien valmistajiin keskenään erittäin epätasaisesti. Ravintola-alan kustannusrakenne poikkeaa myös merkittävästi teollisen tuotannon kustannusrakenteesta, henkilöstökulujen ollessa suuressa roolissa, ja mekin työllistämme Suomessa yli 300 henkilöä, joista merkittävä osa on nuoria ja opiskelijoita. Valmisteveron vaikutukset ravintola-alan pieniin kannattavuusmarginaaleihin ovat merkityksellisiä ja vaikuttavat selkeästi yrityksen kannattavuuteen.

Pakkaamattomien ja sokerittomien virvoitusjuomien verotaso:

Samoin kuin Veronmaksajain Keskusliitto, pidämme oikeasuuntaisena sitä, että sikäli kuin pakkaamattomista juomista kannetaan virvoitusjuomaveroa, verotetaan niitä korkeintaan porrastuksen alimman verotason mukaisesti. Porrastettu virvoitusjuomaveron laskenta taikka verovalvonta jokaisen yksittäisen pakkaamattoman juoman sokerin määrän osalta ei olisi käytännössä mahdollista, kuten aikaisemman valiokuntakäsittelyn aikana on todettu. Tämä on myös linjassa Euroopan komission virvoitusjuomaveron valtioneuvoston käsittelyn yhteydessä esittämien näkökohtien kanssa.

Haluamme myös korostaa, ettei tuotteen sokeripitoisuus ole ainoa terveyteen vaikuttava ominaisuus. Myös valtiovarainvaliokunta katsoi mietinnössään VaVM 43/2022 vp, että uudistuksessa tarkastelu kohdistui kapea-alaisesti vain sokerin terveysvaikutuksiin, ja olisi tärkeää, että jatkossa veroa tarkastellaan laajemmin ottamalla myös muut terveysnäkökohdat huomioon. Yrityksemme tuoreet smoothiet ovat hyvin erilaisia tuotteita verrattuna sokeroituihin virvoitusjuomiin, kun huomioidaan esimerkiksi erot vitamiinien, kuitujen, hyvien rasvojen ja kylläisyyden tunteen vaikutuksen osalta. Terveiden kannalta on hyvin eri asia, saako ihminen saman määrän hiilihydraatteja syömällä banaanin, nauttimalla paksun vihannes-hedelmäsmoothien vai juomalla pienen juoksevan prosessoidulla sokerilla makeutetun virvoitusjuoman.

Vuonna 2024 julkaistujen kansallisten ravitsemussuositusten mukaan vain noin joka viides suomalainen aikuinen saavuttaa päivittäisen kasvisten, marjojen ja hedelmien käyttösuosituksen vähintään 500–800 g/vrk. Smoothieidemme pääraaka-aineita ovat hedelmät, marjat, vihannekset ja jääpalat, eikä tuotteisiimme lisätä sokeria. Ostaessaan smoothien asiakkaat saavat päivän ravitsemussuosituksen mukaisen annoksen hedelmiä ja niiden sisältämiä vitamiineja, kivennäisaineita sekä kuitua. Terveysvaikutusten hakeminen vain yhtä mittaria tarkastelemalla on lyhytnäköistä. Pakkaamattomien, ainoastaan hedelmien ja marjojen luontaista sokeria sisältävien tuotteiden verottaminen sokerittomia, mutta muita makeutusaineita sisältäviä virvoitusjuomia ankarammin olisi terveellisempiin kuluttajavalintoihin ohjaamisen kannalta haitallista.

Verotasot:

Yleisesti ottaen pidämme kaikkien veroluokkien 11 sentin korotusta kohtuuttoman suurena. Toivomme, että valtiovarainministeriö ja valtioneuvosto selvittäisivät vielä mahdollisuuksia kerätä verotuloja muualta kuin yhden toimialan verojen varsin suuresta kertakorotuksesta.

5. elokuuta 2025

Elli Holappa

Smoothie Heaven Oy

Holappa Elli
Smoothie Heaven Oy